

САМООРГАНІЗАЦІЯ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИХ РУХІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

О.І. Усенко

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький національний технічний університет

Під впливом розвитку технологій комунікації (інтернет) на сучасному етапі відбуваються глобальні зміни принципів самоорганізації суспільства та взаємодії між людьми, які все менш прив'язані до територіального, державного місцезнаходження. Значення цих змін поки недостатньо оцінено науковим співтовариством і структурами державної влади і управління. Поки більшість експертів схильні оцінювати розвиток цих технологій, які не додають нічого принципово нового в зародження та розвиток громадсько-політичних рухів в сучасних політичних умовах. Однак, виходячи з останніх політичних подій в Україні та за кордоном вже помітні певні особливості, які свідчать про те, що це не так. Дослідження цієї проблематики є актуальним з огляду на те, що місце та роль самоорганізації громадсько-політичних рухів, соціальних мереж у сучасній архітектурі світу ще залишаються невизначеними.

Теоретичним підґрунтям дослідження концепту громадської самоорганізації є праці Дж. Александера, К. Агітона, Е. Арато, Ф. Браїяра, І. Валлерстайна, С. Верби, Е. Геллнера, В. Гелстона, М.-Р. Джалілі, Л. Доная, Б. Едварда, Ш. Зоргбіба, Т. Карозерса, Дж. Кіна, Д. Кермана, Д. Коена, Л. Раймонда, Дж. Розенау, Ч. Тейлора, Ф. Фукуями, І. Шапіро, Ж. Шевальє, Ф. Шміттєра. Але незважаючи на дослідження, які були проведені, проблема самоорганізації громадсько-політичних рухів у соціальних мережах залишається невивченою в усіх аспектах її прояву.

Термін «самоорганізація» був введений в науку в 1947 р. американським вченим В. Ешбі. Згідно В. Ешбі, самоорганізація - це процес, в результаті якого на основі іманентних властивостей структур і функцій даної системи самостійно, без зовнішніх керуючих впливів створюється, відтворюється або вдосконалюється організація даної системи [2, с. 55-58].

Самоорганізація є властивістю відкритих динамічних соціальних систем. Наростання нестійкості в суспільстві і невідповідність результатів управління суспільним соціальним очікуванням ще більш прискорюють процеси самоорганізації. У відкритому суспільстві це призводить до формування інформаційного соціуму [1, с. 42]. В умовах сучасної інформаційної революції такі соціуми починають не тільки

отримувати, переробляти і створювати нову інформацію, а й створювати нові знання. Виникають умови, в яких накопичений соціальний досвід структурується новими знаннями, стаючи джерелом керуючих впливів.

Всі масові рухи так чи інакше слугують самоорганізації (нової впорядкованості) суспільства. Ті з них, причиною створення яких є політичні цілі, тобто переслідують мету скасування або зміни в певних законів, ліквідації існуючих або встановлення нових інституцій, зазвичай починають з оголошення своїх цілей у формі політичних вимог і декларацій - громадсько-політичні рухи. Самоорганізація громадсько-політичних рухів найбільш оптимальніше і активніше здійснюється за допомогою соціальних мереж. Їх популярність при організації громадсько-політичних рухів в останні роки зростає. Це пов'язано, по-перше, з тим, що соціальні мережі - досить зручний і доступний для більшості населення інструмент комунікації; по-друге, оптимальний варіант для формування громадської думки шляхом розміщення в цільових групах якісного, тематичного контенту (інформаційно значиме або змістовне наповнення інформаційного ресурсу); по-третє, досить доступне просування інформації до аудиторії за допомогою маркетингових інструментів, у порівнянні з телебаченням.

Сучасне суспільство досягло розвитку, коли немає ніякого сенсу проводити розрізнення між офлайн і онлайн-простором. В першу чергу, мова йде про молодь, яка прожила все життя в світі, де інтернет як засіб комунікації вже існував. Для них немає особливої різниці між масовою політичною активністю, здійснюваною в онлайн-, і в офлайн-просторі. У цьому є свої позитивні і негативні моменти. Коли молоді люди вирішують проявити соціальну активність, іноді вони приймають участь в громадсько-політичних рухах офлайн, а іноді приєднуються до протестів, що відбуваються в онлайн. Існує багато прикладів цього, і немає ніякої чіткої межі між цими двома видами протестів. Тому спостерігається те, що можна було б назвати гібридною політичною активністю, яка поєднувала як онлайн, так і офлайн-компоненти. Наприклад, ситуація з парком Гези-Таксим в Стамбулі (Туреччина). Спочатку було невелике число людей, які першими виступили з протестом, потім з'явилися люди, які стали писати про це в соціальних мережах, ділитися фотографіями, поширювати гасла, а потім почався громадсько-політичний рух в реальному світі. Є, звичайно, люди, які розглядають політичну активність онлайн як «слактивізм» (від англ. slacker - ледар). Але їм потрібно зрозуміти, що сьогодні важливі всі компоненти активності, і онлайн-компонент в цій справі не є другорядним.

Отже, самоорганізація громадсько-політичних рухів у соціальних мережах в багатьох країнах світу стала каталізатором зміни політичних процесів та активного висловлювання власних думок. За допомогою соціальних мереж потенційні учасники громадсько-політичних рухів отримують необхідну для самоорганізації інформацію про місце, час і логістику колективних дій і про інших учасників. Дуже важливою функцією соціальних мереж є почуття впевненості у підтримці достатньої кількості учасників заходу, що створюють відчуття безпеки і комфорту під час проведення громадсько-політичних рухів офлайн.

Література:

1. Кастельс М. Информационная эпоха : экономика, общество, культура / Кастельс М. ; пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. - М. :СЕУ, 2000. – 606 с.
2. Соколов А. В. Мобилизация в общественно-политических кампаниях / А. В. Соколов // Власть. – 2013. - С. 55-58.